

вого механізму / С. В. Науменкова, С. В. Міщенко // Фінанси України. - 2009. - № 3. - С. 23-36.

6. Сколотяний Ю. Анатолій Гальчинський: "Досягнута стабілізація світової економіки не буде тривалою" / Ю. Сколотяний // Дзеркало тижня. - 2009. - № 34. - С. 7.

7. Уманців Ю. Конкуренція та концентрація капіталу: проблеми співіснування у національній економіці / Ю. Уманців // Банківська справа. - 2009. - № 4. - С. 68-81.

8. Чухно А. Сучасна фінансово-економічна криза: природа, шляхи і методи її подолання / А. Чухно // Економіка України. - 2010. - № 1. - С. 4-18.

9. Школьник І. О. Вплив міжнародних фінансових конгломератів на розвиток фінансового ринку України / І. О. Школьник, В. М. Кремень // Фінанси України. - 2009. - № 9. - С. 34-42.

10. Яценко Н. "Новий курс" по-академічному / Н. Яценко // Дзеркало тижня. - 2010. - № 14. - С. 1, 8.

11. Алексєєв А. Коли Київ - це далека північ / А. Алексєєв // Дзеркало тижня. - 2009. - № 34. - С. 8.

12. Бальцерович Л. Вам потрібен реформаторський уряд /

Л. Бальцерович // Дзеркало тижня. - 2010. - № 6-7. - С. 7.

13. МВФ відмовив Україні. Двічі // Дзеркало тижня. - 2009. - № 48-49. - С. 8.

14. Лавренюк С. Уряд представив Програму економічного та соціального розвитку країни на 2010 рік / С. Лавренюк // Голос України. - 2010. - № 68. - С. 1.

15. Уманців Ю. М. Глобальні фінансові виклики: світовий досвід та українські реалії / Ю. М. Уманців // Фінанси України. - 2009. - № 1. - С. 73-85.

16. Безчасний Л. Тенденції на світовому ринку капіталів та їх вплив на інвестиційну діяльність в Україні / Л. Безчасний, С. Онишко // Економіка України. - 2001. - № 3. - С. 4-12.

17. Перспективи розвитку мирової економіки. Апрель 2008 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.imf.org/external/russian/pubs/ft/weo/2008/01/pdf/sumr.pdf>.

18. Бюлетень Національного банку України. - 2009. - № 3. - С. 46-49 [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua/Publication/econom.htm#Бюлетень> Національного банку України.

О. Solodovnik

FINANCIAL DOMINANTS OF UKRAINIAN ECONOMY STRUCTURAL RE-FORMING

The disparities of the world economy destabilizing the economy of Ukraine have been defined in the article. The main problems and objective conditions of the formation and financial mechanisms usage for the structural policy realization of Ukraine have been considered. The phenomenon of advanced growth of finance sector in comparison with the real one has been analyzed. The possibility of economic security threat has been defined.

Key words: disparities, capital, crisis, sector, structural policy.

© О. Солодовнік

Надійшла до редакції 16.04.2010

УДК 330.341.1

ВПЛИВ ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ ТА ВІТЧИЗНЯНІ КОРПОРАЦІЇ

АНДРІЙ ХІМЧЕНКО,

кандидат економічних наук, доцент Донецького національного університету

ОЛЕНА ТАТАРЕНКО,

Донецький національний університет

У статті проаналізовано вплив інновацій на економіку держави та великі корпорації. Доведено, що інноваційна діяльність є вирішальним фактором для підвищення ефективності ресурсів корпорації і пріоритетним напрямком її розвитку. Розглянуто також фактори, які впливають на ефективність роботи національної інноваційної системи - податкове стимулювання інноваційної діяльності; державна підтримка венчурних компаній; формування інфраструктури інноваційної системи тощо.

Ключові слова: інновації, корпорації, податкове стимулювання, венчурне інвестування, інфраструктура.

Постановка проблеми. Основною характеристикою економічної діяльності й рушійною силою розвит-

ку корпорації є інновації, які набувають характеристики факторних ознак виробництва. Саме вони забез-

№ 3 (103) травень-червень 2010 р.

печують ріст продуктивності, є динамічним елементом економічного розвитку, обумовлюють збільшення рівня національної конкурентоспроможності [3, с. 20].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання економічної сутності інновацій досліджувалися в роботах закордонних і вітчизняних науковців. В основі розгляду сутності інновацій та інноваційного розвитку лежить аналіз підходів теорії циклічності розвитку М. Д. Кондратьєва, класичної теорії Й. Шумпетера, неокласичної теорії Б. Санто, теорії інноваційного підприємництва П. Друкера, теорії конкуренції М. Портера.

Інноваційним проблематикою приділяється суттєва увага в наукових дослідженнях О. Волкова, М. Денисенко, В. Іванова, А. Сухорукова, В. Чижикова та ін.

Сучасні підходи до розвитку інноваційної діяльності й створення механізмів фінансового забезпечення інноваційної діяльності досліджували О. А. Бондаренко, Н. Д. Іванова, Д. І. Кокурін, А. П. Яковлев та ін.

Мета статті - аналіз стану формування інноваційної системи України та її вплив на корпоративний сектор.

Виклад основного матеріалу. Теоретичною основою досліджень поняття "інновації" є роботи Й. Шумпетера, за яким, інновація є "кращим способом" виробляти, "не кращим із можливих, а найвигоднішим зі звичайних, перевірених на практиці..." [7].

П. Друкер теж вважає, що інновація - "це швидше економічний, ніж технологічний термін". Науковець підкреслює важливість соціальних й економічних інновацій, реалізація яких не обмежується тільки науковими дослідженнями або розробками, а охоплює всі види діяльності корпорації. Інновація визначається ним як "збільшення потенціалу людських і матеріальних ресурсів з метою виробництва матеріальних цінностей" [8].

М. Портер визначив інновацію "як можливість набути конкурентних переваг". Нововведення характеризуються ним у широкому значенні, включаючи нові технології й методи роботи. Він розглядає інновацію як результат упровадження новацій у контексті конкурентної стратегії фірми на ринку [9].

У науковій літературі та в теорії інноватики інновація визначається як "нова комбінація", "процес перетворення можливостей на нові ідеї", "новий підхід до конструювання виробництва", "прибуткове використання новацій", як "можливість набути конкурентні переваги" [3, с. 21-23].

Сучасний стан економіки України характеризується наявністю системних диспропорцій. За умов низької інвестиційної активності й відсутності ефективної промислової політики підприємства щодо реформування економіки не прийшли до технологічної модернізації виробництва, яка б забезпечувала конкурентоспроможність усіх компонентів продукції на всій технологічній ланці її випуску.

Із урахуванням наявності значної кількості міжнародних рейтингів, які оцінюють стан розвитку країн включно з інноваційно-технологічними факторами, необхідно оцінити місце України на міжнародній арені й визначити відповідні тенденції.

До ключових факторів, які поглиблюють стратифікацію країн, належать інноваційна й корпоративна реструктуризація. Велику популярність мають кількісні методи порівняльного аналізу конкурентоспроможності країн і розрахунків відповідних рейтингів. Вивчення такої інформації дозволило визначити місце України в міжнародних рейтингах і проаналізувати характер виявлених процесів і закономірностей [6, с. 40-41].

При складанні рейтингу враховувалося 4 основних параметри: економічна інтеграція, особисті контакти, технологія, залучення до міжнародної політики.

За індексом глобальної конкурентоспроможності Україна в 2008-2009 рр. посіла 73 місце, при цьому погіршення позиції в рейтингу порівняно з попереднім роком (68 місце) відбулося тільки за рахунок приєднання нових країн. У рейтингу, який характеризує ефективність розвитку, Україна посіла 66 позицію, що на 7 пунктів вище за глобальний рейтинг. Так, за показниками "Вища освіта й професійна підготовка" Україна посіла 53 місце, "Ефективність ринку праці" - 65, "Розмір ринку" - 26 місце. Одночасно, за показниками "Ефективність ринку товарів і послуг" - тільки 101 місце, "Розвиненість фінансового ринку" - 85, "Технологічний рівень" - 93 місце. Оцінюючи розвиток України за субіндексом "Інноваційний потенціал", зауважимо, що 75 місце в рейтингу є порівняльним із позицією глобального індексу конкурентоспроможності. При цьому позитивним залишається той факт, що за критерієм "Інновації" позиція України є вищою на 10 пунктів (65 місце). Однак країна поступається за критерієм "Бізнес-досвід" - лише 81 місце [6, с. 45].

В економіці України використовуються переважно застарілі технологічні досягнення. Це пов'язано з тим, що в сучасному українському науковому секторі існує велика кількість системних перешкод, без подолання яких інноваційний розвиток країни неможливий.

Головна причина низького рівня інноваційно-технологічного компонента конкурентоспроможності економіки України полягає у відсутності сучасного формату національної інноваційної системи.

На сьогодні науково-технічний розвиток промисловості України можливий за рахунок створення державної підтримки й ефективного використання продукції високотехнологічного сектора.

Для характеристики пріоритетності напрямків промислової діяльності використовують показники обсягів частки інноваційної продукції, витрати на інновації, обсягів експортної інноваційної продукції та ін.

Сьогодні перед Україною постає найважливіша проблема вибору стратегії розвитку: або існуюча зараз експортноорієнтована, або інноваційна.

Найважливішим пунктом реалізації інноваційної стратегії є її фінансування й ефективне використання інвестицій. Основні показники інноваційного розвитку України наведені в таблиці 1.

Аналіз показників інноваційного розвитку України доводить, що частка інвестицій у розвитку інноваційного сектора не перевищує 7 %, що не достатньо для повноцінного інноваційного розвитку промисловості. Разом із тим, фінансові інвестиції у виробництво технологічної продукції залишаються високорентабельним вкладенням, незважаючи на зниження її випуску в Україні в 2003-2009 р. Так, у 2009 р. вона складала 5 грн на 1 грн витрат, що менше від аналогічного показника в 2003 р. на 1,9 грн, або на 28 %. Проте збільшення припливу інвестицій в інноваційну сферу при існуючій ефективності їхнього використання може принести значну вигоду для промислових підприємств зокрема та для економіки країни в цілому.

На основі розрахованих показників ефективності можна зробити висновок, що зазначені фактори неоднозначно вплинули на зміну частки інноваційної продукції у ВВП. Так, у 2004-2009 рр. її зниження відбулося в основному за рахунок зменшення частки витрат на інновації в загальній вартості інвестицій та ефективності їхнього використання. Позитивно вплинув фактор капіталомісткості ВВП, тобто збільшення інвестицій в основний капітал, що забезпечило 1,1 % приросту частки інноваційної продукції у ВВП.

Таблиця 1. - Показники інноваційного розвитку України за 2003-2009 рр.

Роки	Частка інноваційної продукції у ВВП, %	Капіталомісткість ВВП (інвестиції в основний капітал / ВВП), грн	Частка інноваційних витрат у капітальних інвестиціях, %	Ефективність інноваційних витрат у промисловості (реалізована інноваційна продукція / витрати на інновації), грн
2003	7,1	0,14	7,4	6,9
2004	5,1	0,16	6,1	5,2
2005	5,6	0,16	8,1	4,2
2006	4,8	0,19	6,0	4,2
2007	5,4	0,22	6,0	4,1
2008	5,9	0,22	6,2	4,3
2009	5,7	0,23	4,9	5,0

Зниження ефективності інноваційних витрат вплинуло переважно негативно на зміну частки інноваційної продукції. Винятком був 2008 р., коли відбулося її підвищення на 0,5 % порівняно з 2007 р., у тому числі за рахунок збільшення витрат на інновації на 0,2 %,

росту їхньої ефективності на 0,3 %. Подальший ріст ефективності інноваційних витрат у 2009 р. не забезпечив збільшення підсумкового показника, оскільки істотний негативний вплив низив частку інноваційних витрат в інвестиціях (табл. 2).

Таблиця 2. - Оцінка впливу показників інноваційного розвитку на частку інноваційної продукції у ВВП по Україні

Роки	Зміна частки інноваційної продукції у ВВП	у тому числі за рахунок зміни:		
		капіталомісткість ВВП	частка інноваційних витрат у капітальних інвестиціях	ефективність інноваційних витрат
2004	-2,0	1,1	-1,5	-1,6
2005	0,5	0,2	1,8	-1,4
2006	-0,8	0,9	-1,7	0,0
2007	0,6	0,7	0,0	-0,1
2008	0,5	0,0	0,2	0,3
2009	-0,1	0,4	-1,3	0,8

Таким чином, для здійснення стратегії інноваційного розвитку необхідні, насамперед, перерозподіл капітальних інвестицій на користь інноваційної сфери, підвищення ефективності використання цих ресурсів, консолідація всіх ресурсів українського суспільства для побудови ефективного й високотехнологічного промислового комплексу, а також для поновлення процесу інтеграції знань.

Роль інноваційної діяльності як вирішального фактора збільшення ефективності ресурсного потенціалу корпорації, забезпечення стабільного економічного росту постійно збільшується в сучасних умовах. За умов загострення зовнішньої й внутрішньої конкуренції інновації (нові ідеї й продукти, прогресивні технології й організаційні рішення) значною мірою визначають успіх корпорації, забезпечують її фінансову

стабільність. Тільки шляхом систематизованого новаторства, цілеспрямованого й організованого пошуку змін й аналізу можливостей, які визначає середовище господарювання, своєчасного й обґрунтованого залучення нововведень можна постійно поліпшувати діяльність корпорації, підвищувати її престиж і конкурентоспроможність.

Розглядаючи сучасний фінансовий стан в Україні в контексті переходу національної економіки на інноваційний шлях розвитку, фінансові ресурси державного бюджету й кредитних установ у найближчі роки будуть досить обмеженими, тому головним напрямком державного фінансування має стати податкове стимулювання інноваційної діяльності. Узагальнення світового досвіду податкового стимулювання діяльності дає можливість виділити види пільг, представлені на рис. 1 [5, с. 79].

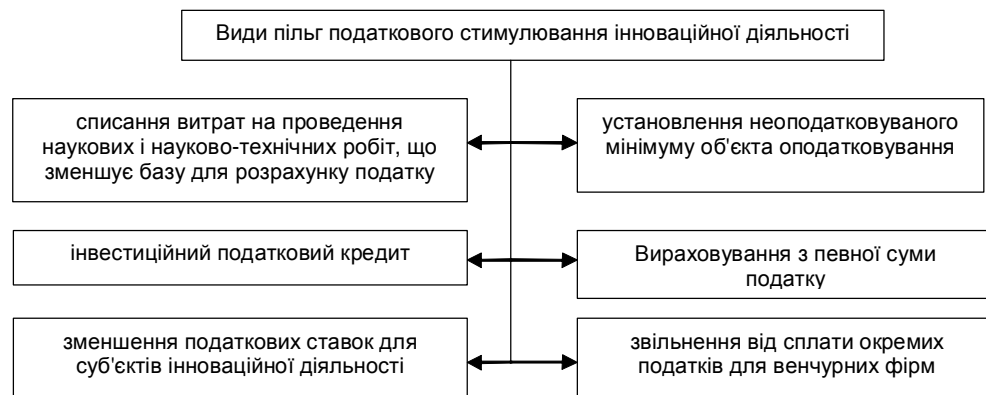

Рис. 1. Податкове стимулювання інноваційної діяльності.

Також однією зі складових національної інноваційної системи, яка виконує функції підтримки розвитку новаторських технологічних компаній, є інститути венчурного інвестування - венчурні фонди й венчурні компанії.

Переваги венчурного інвестування як головного джерела фінансування у сфері малого й середнього інноваційного бізнесу полягають у тому, що підприємства, які розвиваються, можуть одержати інвестиції тоді, коли інші фінансові інститути втримуються від ризикових капіталовкладень.

Світовий досвід показує, що роль венчурної індустрії полягає у створенні нових комерційних успіш-

них інноваційних підприємств, які є ініціатором розвитку галузей в інноваційній сфері; створенні додаткових робочих місць для висококваліфікованого персоналу в нових інноваційних сферах; забезпеченні довгострокових результатів розвитку підприємства завдяки більш якісному стратегічному баченню із чітким і сфокусованим контролем; збільшенні норми прибутку в економіці в цілому, оскільки у венчурному бізнесі вона завжди вища за середню по країні й галузі [4, с. 90].

Державна підтримка венчурних інвестиційних компаній інноваційного розвитку в Україні наведена на рис. 2.

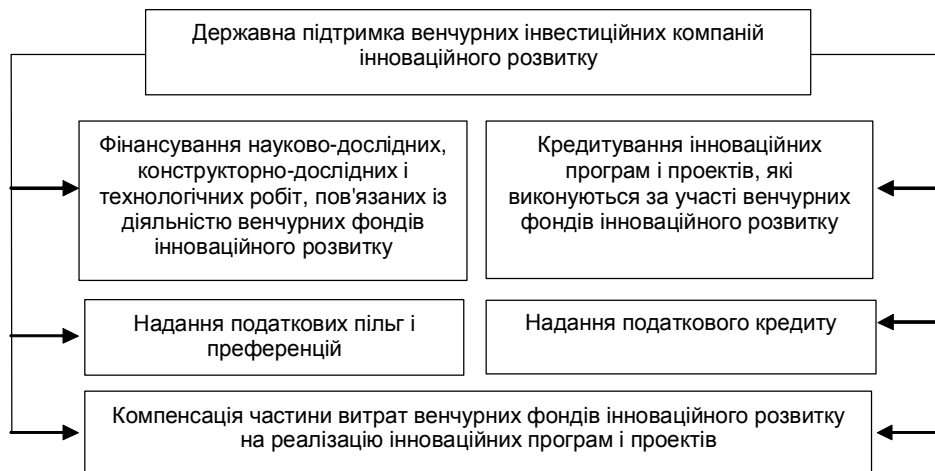

Рис. 2. Державна підтримка венчурних інвестиційних компаній інноваційного розвитку в Україні.

Проблема полягає в тому, що в Україні на сьогодні не створена відповідна індустрія венчурного інвестування, яка є складовою частиною інноваційної системи.

Зауважимо, що встановлення в Україні інвестиційно-інноваційної моделі економічного росту є об'єктивною необхідністю. У країнах з розвинутою ринковою економікою ці завдання вирішуються шляхом створення механізмів позабюджетного фінансування інноваційної діяльності.

До систем організації позабюджетного фінансування забезпечення інноваційних проектів державних корпорацій в умовах сучасного періоду можна віднести пайовий характер фінансування; програмний характер фінансування; інтегрально зворотний характер фінансування; систему управління ризиками при реалізації інноваційних проектів [2, с. 87].

Позабюджетне фінансування інноваційної діяльності державних корпорацій можна навести у вигляді схеми (рис. 3).

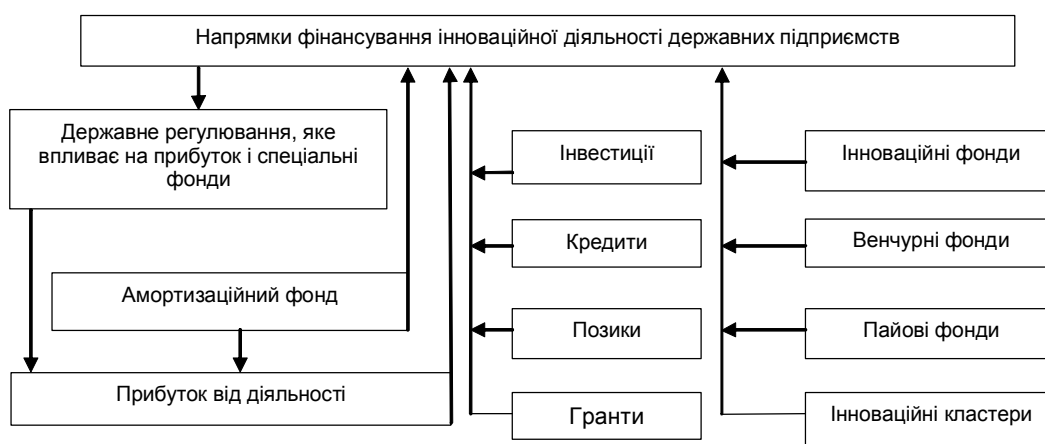

Рис. 3. Позабюджетне фінансування інноваційної діяльності державних корпорацій.

Забезпечення стимулювання інноваційної діяльності здійснюється шляхом прискореного розвитку інфраструктури інноваційного процесу. Інфраструктурна система підтримки й забезпечення інноваційного процесу в

Україні та її регіонах включає розробку й реалізацію програм інноваційного розвитку; формування ефективної інформаційної системи, яка дозволить контролювати інноваційні процеси; прийняття відповідних рішень

щодо підтримки розвитку інноваційного підприємства; створення науково-виробничого, інституціонального й фінансового забезпечення [1, с. 70].

Формування інфраструктури інноваційної системи розглянуто на рис. 4.

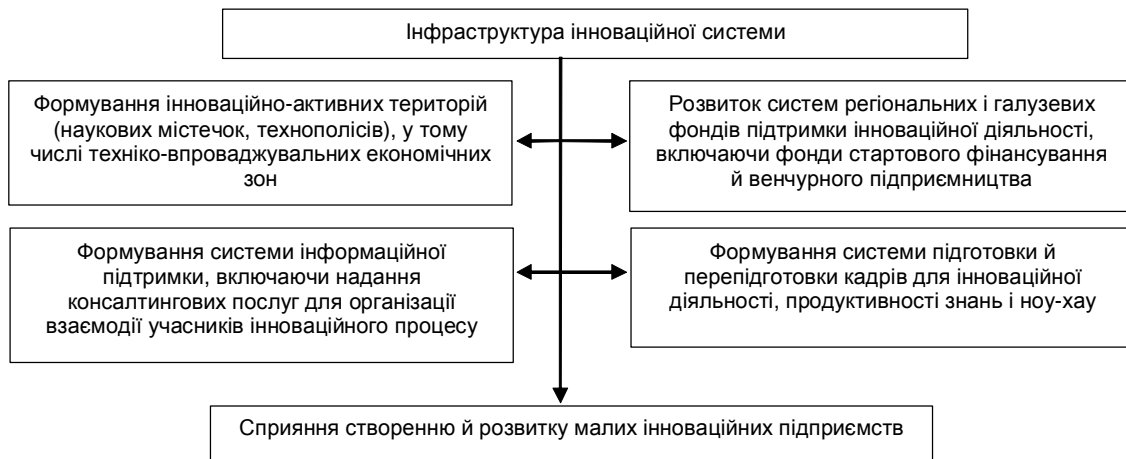

Рис. 4. Формування інфраструктури інноваційної системи.

Висновки

За сучасних умов міжнародної конкуренції для України не існує іншого вибору, ніж проведення політики мобілізації науково-технічного потенціалу для забезпечення ефективного впровадження національної економіки в технологічну траєкторію цивілізації.

Роль інноваційної діяльності як вирішального фактора підвищення ефективності ресурсного потенціалу корпорації, забезпечення стабільного економічного розвитку постійно зростає й на сьогодні для корпорацій є пріоритетним напрямком. Тільки шляхом систематизованого новаторства, цілеспрямованого й організованого пошуку змін й аналізу можливостей, які визначає середовище господарювання, своєчасного й обґрунтованого залучення нововведень можна постійно поліпшувати діяльність корпорації, підвищувати її престиж і конкурентоспроможність.

Крім того, для ефективної роботи національної інноваційної системи необхідно здійснювати податкове стимулювання інноваційної діяльності, державну підтримку венчурних інвестиційних компаній; розробляти напрямки позабюджетного фінансування інноваційної діяльності державних корпорацій; формувати відповідну інфраструктуру інноваційної системи.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Жук М. В. Інфраструктурне забезпечення інноваційного про-

цесу в Україні / М. В. Жук, О. М. Бородіна // Актуальні проблеми економіки. - 2008. - № 8. - С. 66-70.

2. Каіпецький О. В. Розвиток позабюджетного фінансування в регулюванні інноваційного розвитку державних підприємств / О. В. Каіпецький // Актуальні проблеми економіки. - 2008. - № 12. - С. 84-91.

3. Мельник О. Г. Сутність інновацій та інноваційного розвитку / О. Г. Мельник // Актуальні проблеми економіки. - 2008. - № 12. - С. 20-26.

4. Москвін С. О. Венчурні фонди інноваційного розвитку / С. О. Москвін // Актуальні проблеми економіки. - 2009. - № 2. - С. 88-95.

5. Никифиров А. Є. Податкове стимулювання інноваційної діяльності / А. Є. Никифиров, В. М. Діба, В. О. Парнюк // Фінанси України. - 2009. - № 5. - С. 78-86.

6. Федулова Л. І. Україна в міжнародних рейтингових оцінках : фактор інноваційно-технологічного розвитку / Л. І. Федулова // Актуальні проблеми економіки. - 2009. - № 5. - С. 39-53.

7. Шумпетер Й. Теория экономического развития (Исследование предпринимательской прибыли, капитала, кредита, процента и цикла конъюнктуры) / Й. Шумпетер ; [пер.с англ.]. - М. : Прогресс, 1982. - 455 с.

8. Друкер П. Бизнес и инновации / П. Друкер. - М. : Вильямс, 2007. - С. 432.

9. Портер М. Конкурентное преимущество : Как достичь высокого результата и обеспечить его устойчивость / М. Портер ; [пер.с англ. Е. Калининой]. - М. : Альпина Бизнес Букс, 2005. - 715 с.

A. Khimchenko, O. Tatarenko

INFLUENCE OF INNOVATIONS ON ECONOMY OF UKRAINE AND LARGE CORPORATIONS

The article analyzes the impact of innovation on the country's economy and large corporations. Proved that innovative activity is crucial factor for improve efficiency of corporate resources and priority way of its progress. We also consider factors that affect on the performance of national innovation systems - the tax incentives innovation activity, government support venture companies, forming the infrastructure of innovation systems, etc.

Key words: innovations, corporations, tax stimulation, venture investment, an infrastructure.

© А. Хімченко, О. Татаренко
Надійшла до редакції 20.04.2010

№ 3 (103) травень-червень 2010 р.